

FULL D'ASSESSORAMENT PER A PARES

Març-Abril 1987
Reedició maig 1993

N. 6

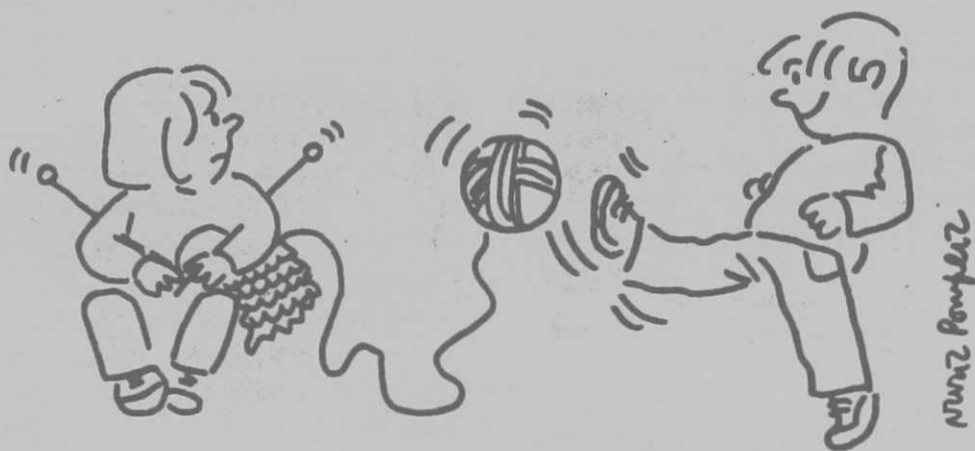
Publicació del Servei d'Assessorament i Orientació de Grups de Pares i Escoles Actives de Pares de Catalunya –FAPAC–

Responsable del Servei: Ricard Montalban

La coeducació a la família

Noies i nois:

Diferents però amb dret a les mateixes oportunitats

Es un tema complex. Però és important per a l'esdevenidor dels nostres fills. En quatre fulls no podem pretendre d'abastar-lo totalment, però sí que intentarem obrir portes, indicar camins de reflexió sobre què estem fent perquè els nostres fills i filles tinguin les mateixes oportunitats.

Sovint, els pares donem per descomptat que les diferències de comportament psicològic entre els nens i les nenes són innates, i ens és difícil d'admetre que no han nascut amb uns rols sexuals establerts i que han estat educats d'acord amb allò que han vist, amb uns models socials, i amb uns missatges verbals estereotipats:

- "Quin nen més intel·ligent"
- "Quina nena més maca"
- "Has de ser una bona nena"
- "Porta't com un home, sigues fort"
- "Els homes no ploren pas"
- "Ja se sap, les nenes són més dèbils i sensibles que no pas els nens"

La mainada aprèn a comportar-se tal com els pares i la societat esperen que ho facin.

Si una noia s'enfada i dona un cop de puny al seu germà; per exemple, i els pares li diem "això no és de dones... les nenes no piquen", ella pot dubtar que realment sigui una nena, ja que els seus comportaments agressius no semblen els que "tenen les nenes" als nostres ulls. Per tant, la nostra filla tindrà tendència a no expressar aquests estats d'ànim i inhibirà bona part de la seva conducta espontània, canviant-la per una altra (plorar, per exemple) que pot arribar més tard a formar part de la seva "personalitat".

Moltes nenes quan arriben a dones, s'esforcen per ser tímides, emocionalment fràgils, hipersentimentals, indefenses i incompetents intel·lectualment parlant, per a viure d'acord amb la imatge que han assimilat d'allò que és una "dona de veritat". Passa exactament igual en el cas dels homes: "jo, no ploro mai", pot dir en Joan als seus amics, perquè la meua mare em diu que "els nens no ploren pas".

La coeducació

Coeducar és canviar de model educatiu, en el qual nens i nenes puguin accedir a la mateixa educació, i on els valors morals que els transmetem i les activitats que els proposem siguin independents del prejudici sexuals ("Les dones són aixís i els homes aixàs").

La coeducació, per al pedagog M. Angel Santos, és la intervenció explícita i intencionada de la comunitat escolar i de la família per tal de propiciar el desenvolupament integral de nenes i nens, en el qual es posa una especial atenció en l'acceptació del sexe que és propi, al coneixement de l'altre i a la convivència enriquidora entre tots dos.

Si volem que en la nostra societat nois i noies no assoleixin uns rols estereotipats, i no existeixi la discriminació de la dona, cal, segons M.A.Santos:

- Facilitar la igualtat d'oportunitats per ambdós sexes.
- Evitar els "clixés" i d'altra banda accentuar les característiques individuals davant el tòpic d'una benintencionada però abstracta noció d'igualtat entre la mainada (no fa pas falta caure en els favoritismes en tractar de subratllar el caràcter propi de cada ésser humà).
- Proporcionar a ambdós sexes el màxim bagatge tècnic, intel·lectual i cultural perquè cada individu pugui elegir lliurement les opcions que desitgi, sense cap condicionant per raó de la seva identitat sexual.
- El fet de coeducar, ens permet de contribuir a la construcció d'un futur més digne, més just i més bonic, en el qual dones i homes puguin viure sense pors, agressions i submissió mútues.

Masculí/femení

La coeducació té en compte els trets que configuren la masculinitat i la femineïtat, però no pas de forma dogmàtica i apriorística.

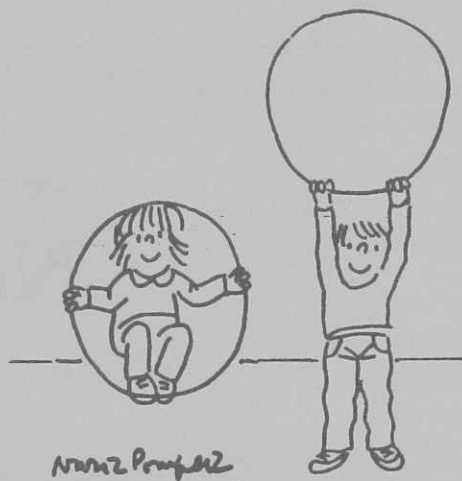
No es tracta pas d'esborrar la identitat. Tampoc de negar les diferències determinades pels components biològics. Però sí que pretén d'evitar-ne les trampes (sovint instal·lades en el nostre subconscient) de la discriminació negativa, que moltes vegades s'ha dirigit contra la dona.

Segons el psiquiatra Josep Toro, les diferències de conducta entre homes i dones, són un dels exemples clars de la "determinació sociocultural del comportament". La major part dels comportaments que solen distingir les dones dels homes són conseqüència de l'aprenentatge. Cada cultura té un model femení i masculí, elaborat en el decurs de la seva història.

Els individus, segons el seu sexe biològic, són sotmesos des de seu neixement a un complex procés d'influències culturals que els condueix, a mesura que es van desenrotllant, a actuar,

a reaccionar emocionalment, a pensar i a jutjar d'acord amb "allò que és establert".

Els comportaments "propis de cada sexe" s'assumeixen també per imitació. El pare fa de model pel seu fill i la mare per la seva filla. Els jocs esdevenen una ocasió contínua de pràctiques diferenciadores. D'una banda, el grup social subministra "jocs femenins" a les nenes i "masculins" als nens. A més a més, el grup d'iguals pel que fa al sexe, arrodoneix aquesta tasca: "mira la Montse com juga a futbol... sembla un home", "mira en Pere, es baralla com una dona...".

El sexisme

El sexisme és la discriminació injustificada basada només en les diferències de sexe. Podem aplicar-lo tant als nois com a les noies.

Els pares podem influir en els nostres fills i filles perquè s'acceptin primer de tot com a persones i no pas com a membres de l'un i de l'altre sexe. Per això, cal que parlem amb ells, però alhora i sobretot, hem de ser coherents amb allò que els diem. No hi ha prou que pensem que rentar, planxar, cosir, són activitats que podem fer tots els membres de la família, sinó que hem de fer-les. No hi ha prou que pensem que una dona també pot treballar en una mina; cal donar-li l'oportunitat perquè ho pugui fer i alegrar-nos-en si ho aconsegueix.

A la nostra cultura, han existit i existeixen molts refranys que estimulen el sexisme:

- "Home casat, burro espatllat"
- "A Olot, ni dona ni porc"
- "Allí on manen dones i llauen vaques, mal any assegurat"
- "Noia que vol ser preuada, ni massa vista ni visitada"
- "Boja per boja, vinguen diners"
- "La noia bona i lleial és un tresor sense igual"
- "Amb l'ase i amb la mala muller, a bastonades hom s'hi ha de fer"

Per tal de desfer-nos-en, tractem de recordar tots els que hem escoltat en la nostra infantesa i actualment, analitzem-los de manera crítica.

CONSTITUCIÓ ART. 14: "ELS ESPANYOLS SÓN IGUALS DAVANT LA LLEI SENSE QUE PUGUI PREVALER CAP DISCRIMINACIÓ PER RAÓ DE ... SEXE... O QUALSEVOL ALTRA CONDICIÓ O CIRCUMSTÀNCIA PERSONAL O SOCIAL."

La discriminació en la literatura infantil

Els contes infantils contribueixen també clarament a reforçar la discriminació sexual, tant en el marc familiar com en el marc social.

Les mestres Cañellas, Carbonell i Rices, basant-se en el fet que els "models del rol" són un component important en la integració social de la mainada i en l'adquisició del seu propi rol sexual, van recollir en una extensa investigació, les característiques atribuïdes en els contes a les nenes i dones i als nens i homes. Heu-les aquí:

NENA

- Tímida, insegura.
- Poruga, demana protecció.
- Impressió de fragilitat i sensibleria.
- Inculcació de l'instint maternal (nines, cotxets...).
- Sedentària, jocs quiets i generalment dins de casa.
- Més capriciosa.

DONA ADULTA

- Passivitat.
- Submissió i obediència.
- Abnegació i humilitat.
- Dependència.
- Maternitat.
- Sentimentalisme i emotivitat.
- Activitats exclusivament domèstiques.
- Tendresa.
- Feminitat.

NEN

- Curiositat i afany de descobriments.
- Domina la situació en les relacions amb les nenes.
- Se li valora la força física (activitats de moviment).
- Enginy i habilitat.
- No se li exigeix cura pel que fa a l'aspecte personal (pot ser desordenat, anar brut, etc.).

HOME ADULT

- Element actiu dins la societat.
- Màxima autoritat en tots els camps.
- Fortalesa i seguretat.
- Iniciativa.
- Protector.
- Independent.
- Intel.lectual.
- Equilibrat i poc emotiu.
- Rigorós.

Reflexionem:

els llibres o els contes dels nostres fills ens mostren:

*de vegades o sovint:

- Mares que treballen fora de casa
- Pares que tenen cura dels fills o que cuinen
- Nenes actives i independents
- Nens i nenes que juguen amb joguines de tota mena.

*quasi bé sempre:

- Mestresses de casa
- Pares que treballen fora o arreglen cotxes...
- Nenes esperant el "príncep blau"
- Nens que juguen amb cotxes i nenes amb nines.

Discriminació en l'educació

En moltes famílies existeix una marcada discriminació conscient i inconscient pel que fa a l'educació de les filles i dels fills. Molts pares són masculistes.

Les frases com "això és cosa de dones", "per res del món no escombraria", "no vull que l'Anna arribi tard a casa. Es una noia i ja se sap...", són força habituals.

Però no és pas menys cert que les mares també ho són: "la mare em renya perquè em miro molt al mirall i diu que és de nenes", diu un noi; "sempre ha de parar la taula la Carme perquè és cosa de dones".

Creiem que per eliminar la discriminació en l'educació familiar, cal fer un front comú entre pare, mare, avi, àvia, germà, germana, per tal d'anar eliminant a poc a poc els prejudicis i els arquetips, tant de la nostra cultura com en els nostres comportaments.

LA MAINADA, QUAN OBSERVA ELS HOMES I LES DONES, APRÈN ALLÒ QUE HOM ESPERA D'ELLA, QUAN SIGUI GRAN. ELS AGRADA IDENTIFICAR-SE AMB ELS ADULTS DEL MATEIX SEXE I DESITGEN ASSEMBLAR-S'HI

Actituds típicament sexistes en l'educació

- L'assignació de colors segons el sexe.

Ja abans del neixement la compra de roba i d'altres objectes es realitza segons uns criteris selectius. Hi ha colors "propis" del nen i altres de la nena.

- L'elecció de joguines per a la nena i per al nen.

Hi ha joguines que s'identifiquen socialment amb el nen i altres amb la nena. Posteriorment, ells les triaran segons els estereotipus marcats.

- Les diferents expectatives dels pares.

Els pares solen generar expectatives diferents per als nens i per a les nenes. No cal dir que les dels nens són més elevades.

Aquest nivell d'aspiració es traduirà en uns comportaments concrets de caràcter avantajós per al nen, quan s'hagi de triar en el cas d'una elecció forçada.

- Una major permissibilitat per al noi.

En les regles de conducta educativa, hom afavoreix el noi amb un grau major de permissibilitat. El llenguatge ho és

més, les hores d'arribada a casa més tardanes, la vigilància sobre les amistats menys estreta...

La noia ha de servir les formes amb major escrupolositat, ha de ser més ben educada, delicada pel que fa als seus moviments, i exquisita en les formes de cortesia i d'urbanitat.

Estret de: Miguel Santos.

"Coeducar en la escuela" Ed.Zero.

Fem un autoexamen

Tal vegada convindria que reflexionéssim en companyia de la nostra parella sobre el tipus de missatges verbals i no verbals que transmetem als nostres fills i filles:

- Fem servir frases semblants a "no és bo per a una noia" o "un noi no ha de fer...", etc.?

- Què diem al nostre fill i a la nostra filla sobre la necessitat de ser sensible, independent, maco, ordenat, net, pràctic, autònom, valent, etc.?

- Quina diferència hi ha entre els missatges que els transmetem i els que ens feien arribar en la nostra infantesa?

- Quins missatges transmetem a la filla i al fill sobre la feminitat i masculinitat?

- Som coherents entre el que pensem, diem i fem en relació amb la coeducació?

- Els presentem joguines, jocs, temes i activitats d'una manera sexista?

- Els impedim de participar en determinats jocs per causa del sexe?

- Ens preocupem de seleccionar els seus llibres i contes?

- Quines imatges de masculinitat i de femineïtat han adoptat? Quines han rebutjat? Quines els són contradictòries?

Bibliografia

-BELOTTI,G: A favor de las niñas. Ed. Monte Avila, 1978. Cuadernos de Pedagogia "Los roles sexuales en la literatura infantil", núm.79, maig 1979.

-DOWLING,C: El complejo de Cenicienta. Ed. Grijalbo, 1982.

-EUROPEAN COMMUNITY, Working Document IFA-FLAN, "Cómo llevar a la práctica la igualdad entre los sexos", Brusseles, nov. 1985.

-FRIDAY, Nancy: Mi madre yo misma. Argos Vergara, 1979.

-IZQUIERDO, Jesús M.: Las, los les (lis, lus). lasal, 1983. Perspectiva escolar, núm. 98, octubre 1985, "Escola Nen/Nena".

-SANTO GUERRA, Miguel: Coeducar en la escuela. Zero, 1984.

-Sexisme a l'escola de l'AAMM, Rosa Sensat de l'Hospitalet, ed. Departament de Dinàmica Educativa de l'Ajuntament d'Hospitalet.

-TORO T.,Josep: El comportamiento humano. Salvat, Col. Aula Abierta, 1982.

COEDUCAR VOL DIR ELIMINAR LES DISCRIMINACIONS I ELS ESTEREOTIPS EXISTENTS PER RAÓ DE LA DIFERÈNCIA DE SEXE.

LA COEDUCACIÓ DEPÈN DE LA FAMÍLIA, DE L'ESCOLA I DE LA SOCIETAT.

Si t'interessa que es tracti un tema en particular en el FULL D'ASSESSORAMENT PER A PARES, escriu a la FAPAC (Escola Activa de Pares de Catalunya) carrer Cartagena, 245, àtic. 08025 Barcelona.

Esperem els teus suggeriments!

**FULL BIMENSUAL
COL·LECCIONABLE**

És un servei de la
Federació de Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC)